

УДК 658.15:65.011

Докієнко Л.М.
кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів та кредиту
Міжнародного університету фінансів

СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

MODERN TOOLS OF DIAGNOSTICS FINANCIAL POSITION IN ENTERPRISE

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена обґрунтуванню сучасного методичного інструментарію діагностики фінансового стану підприємства на основі застосування моделі модифікованої фінансової звітності, що дає змогу комплексно оцінити позицію підприємства на шкалі «фінансова стійкість – платоспроможність – фінансовий ризик», і мультиплікативної моделі, яка надає можливість комплексно управляти двома ключовими показниками фінансового стану: фінансовою рентабельністю й фінансовою стійкістю.

Ключові слова: фінансовий стан, модифікований баланс, індикатор фінансової стійкості, індикатор платоспроможності, індикатор фінансового ризику, фінансова рентабельність.

АННОТАЦІЯ

Стаття посвячена обоснованию современного методического инструментария диагностики финансового состояния предприятия на базе использования модели модифицированной финансовой отчетности, позволяющей комплексно оценить позицию предприятия на шкале «финансовая устойчивость – платежеспособность – финансовый риск», и мультипликативной модели, которая позволяет комплексно управлять двумя ключевыми показателями финансового состояния: финансовой рентабельностью и финансовой устойчивостью.

Ключевые слова: финансовое состояние, модифицированный баланс, индикатор финансовой устойчивости, индикатор платежеспособности, индикатор финансового риска, финансовая рентабельность.

ANNOTATION

This article is devoted to substantiation of modern approach to improving the methodological tools for diagnosis of the financial position in enterprise based on the model of modification of the financial statements that allows to assess the position on the scale of "financial stability – solvency – financial risk". And multiplicative model that allows comprehensively manage two key indicators of the financial position: financial profitability (return of equity) and financial stability.

Keywords: financial position, modified balance, indicator of financial stability, indicator of solvency, indicator of financial risk, return of equity.

Постановка проблеми. Формування й удосконалення в практичну діяльність вітчизняних підприємств ефективного механізму управління їх фінансовим станом диктує необхідність використання новітніх підходів до його побудови. Якість та обґрунтованість управлінських рішень, що приймаються на кожному з етапів управління фінансовим станом, значною мірою визначаються не лише достовірністю, повнотою, доступністю й оперативністю отримання інформації, а також і ефективністю використання під час оброблення цієї інформації методів і методик аналізу.

Відповідно, удосконалення інструментарію діагностики фінансового стану підприємства є одним із ключових моментів підвищення ефективності всього процесу управління ним, що дасть змогу забезпечити фінансову безпеку підприємства, його конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначенню методичних підходів до оцінювання фінансового стану підприємства присвячена значна кількість робіт відомих вітчизняних і зарубіжних учених, таких як М.Д. Білик, І.О. Бланк, Є.В. Брігхем, В.М. Гриньова, Д.А. Епштайн, В.В. Ковальов, М.Н. Крейніна, Т.С. Колмикова, Л.А. Лахтіонова, К.Е. Мейер, А.М. Поддєрьогін, Г.В. Савицька, В.П. Савчук, О.С. Стоянова, О.О. Терещенко, Р. Холт та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблема оцінювання фінансового стану підприємства впродовж останніх років досить широко досліджується в наукових роботах багатьох авторів, але аналіз напрацьованих у цій галузі дає змогу зробити висновок, що дослідження зосереджуються лише на певних напрямках без їхнього синтезованого подання. У більшості своїй сучасні дослідження зводяться до визначення необхідності, сутності та складових фінансового стану підприємства [1; 3], завдань, етапів і методів його оцінювання [2; 4–8], розгляду класичних методик його аналізу [4; 5; 7; 8], а от питання формування комплексних методик його діагностики з урахуванням сучасного стану речей залишаються поза увагою.

Мета статті. Дослідження цієї проблем на дає можливість стверджувати, що методичні підходи, що використовуються як основа для діагностики фінансового стану, на сьогодні не втратили своєї актуальності, але потребують подальшої розробки й удосконалення.

Як показники діагностики фінансового стану пропонується використання переважно класичних коефіцієнтів рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності, що не дає цілісного уявлення про фінансовий стан підприємства [2; 4; 7], або застосування дискримінантних моделей прогнозування ймовірності банкрутства, більшість із яких не адаптована до сучасних умов функці-

онування вітчизняних підприємств [2; 4–7], чи інтегральних (рейтингових) методів, що орієнтуються на досить умовні середньогалузеві нормативні значення деяких фінансових показників чи їх вагомість [8].

На нашу думку, практично методи й інструменти діагностики фінансового стану підприємства, що використовуються на сьогодні в Україні, відстають від розвитку ринкової економіки.

Саме тому з огляду на вище окреслене у статті основний акцент зроблено на застосуванні сучасного методичного інструментарію діагностики фінансового стану підприємства на основі застосування моделі модифікованої фінансової звітності, що дає змогу комплексно оцінити позицію підприємства на шкалі «фінансова стійкість – платоспроможність – фінансовий ризик», та мультиплікативної моделі, яка надає можливість комплексно управляти двома ключовими показниками фінансового стану: фінансовою рентабельністю й фінансовою стійкістю.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи визначальну роль вихідної інформації в процесі діагностики фінансового стану підприємства, доцільно розглянути низку принципових питань, що стосуються методології та практики формування фінансової звітності в Україні. Останніми роками відбулися кардинальні зміни в складі фінансової звітності підприємств, яка тепер відповідає вимогам міжнародних стандартів. Усе це суттєво змінило інформаційну базу для аналізу і прогнозування фінансового

стану підприємств, що не могло не вплинути й на їх методику.

Але, на нашу думку, у практичній діяльності вітчизняних підприємств має місце недооцінювання ролі фінансової звітності як основного джерела саме для діагностики їх фінансового стану, унаслідок чого, по-перше, втрачається вплив на процеси, що відбуваються безпосередньо на підприємстві, та знижується ступінь ефективності управління як підприємством загалом, так і його фінансовим станом; по-друге, втрачається можливість реального оцінювання й прогнозування фінансового стану підприємств і проведення профілактичних заходів щодо управління ризиком його погіршення.

Актуальність проблеми посилюється відсутністю єдиного підходу до методологічних і методичних питань формування фінансової звітності як інформаційної бази для діагностики фінансового стану підприємства.

Отже, першим і найважливішим кроком удосконалення процесу діагностики фінансового стану підприємства має стати зміна його інформаційної бази. Саме тому пропонується модифікувати інформаційну базу для діагностики фінансового стану підприємства, тобто перетворити дані форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», не втрачаючи при цьому системності, повноти та динамізму, що йому притаманні.

У таблицях 1 і 2 подано схеми модифікації форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий

Таблиця 1

Модифікована структура економічних активів підприємства

Економічні активи ЕА= НФА + ФА (1300)			
Фінансові активи $ФА = M_{ФА} + НМ_{ФА} (1195-1100+1030+1035)$		Не фінансові активи $НФА = Л_{НФА} + НЛ_{НФА} (1095-1030-1035+1100+1200)$	
Мобільні фінансові активи (поточні фінансові інвестиції та кошти) $M_{ФА} (1160+1165)$	Немобільні фінансові активи (довгострокові вкладення та кошти в розрахунках) $НМ_{ФА} (1030+1035+1120+1125+1130+1135+1155+1170+1190)$	Ліквідні не фінансові (поточні) активи (запаси) $Л_{НФА} (1100)$	Неліквідні не фінансові (довгострокові) активи $НЛ_{НФА} (1095-1030-1035+1200)$
	Немобільні фінансові та ліквідні не фінансові активи $НМ_{ФА} Л_{НФА} = НМ_{ФА} + Л_{НФА} (1030+1035+1100+1120+1125+1130+1135+1155+1170+1190)$		
Мобільні активи $M_{ФА} (1160+1165)$	Немобільні активи $НМ_{А} = НМ_{ФА} Л_{НФА} + НЛ_{НФА} (1095+(1195-1160-1165)+1200)$		
	Ліквідні активи $Л_{А} = M_{ФА} + НМ_{ФА} Л_{НФА} (1030+1035+1195)$		Неліквідні активи $НЛ_{А} (1095-1030-1035+1200)$

Таблиця 2

Модифікована структура капіталу підприємства

Капітал К = ВК + ПК (1900)			
Власний капітал ВК (1495)		Позиковий капітал ПК (1595+1695+1700)	
Власний капітал без капіталу в дооцінюванні $ВК_{БКД} (1495-1405)$	Дооцінювання необігових активів і фінансових інструментів (капітал у оцінюванні) КД (1405)	Позиковий капітал зовнішній (довгостроковий і короткостроковий позиковий капітал, поточна кредиторська заборгованість, інші зобов'язання) $ЗПК (1500+1510+1515+1600+1610+1615+1620+1625+1690+1700)$	Позиковий капітал внутрішній (довгостроковий й поточні забезпечення, стійкі пасиви, цільове фінансування) $ВПК (1520+1525+1630+1640+1660+1665)$

стан)», що діє в Україні з 2013 року й відповідає вимогам Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Модифікація фінансової звітності дає змогу забезпечити підприємство сучасним інструментом фінансово-економічного аналізу та сформулювати повну вихідну інформацію для комплексної діагностики фінансового стану.

Для комплексної діагностики фінансового стану підприємства на основі моделі модифікованої фінансової звітності пропонується використати такі показники: індикатор і шкала фінансової стійкості; індикатор і шкала платоспроможності; індикатор і шкала фінансового ризику.

Індикатор і шкала фінансової стійкості. На певний момент часу фінансова стійкість підприємства може перебувати в одному з трьох станів: фінансова стійкість, фінансова рівновага й фінансова нестійкість, які визначаються за формулою, що виражає різницю між власним капіталом і не фінансовими активами. Саме ця різниця й називається індикатором фінансової стійкості (ІФС) та розраховується так:

$$I_{\text{ФС}} = BK - \text{НФА} = \text{ФА} - \text{ПК},$$

де BK, ПК – суми власного й позикового капіталу;

НФА, ФА – суми не фінансових і фінансових активів.

Отже, перевищення власного капіталу над не фінансовими активами означає наявність фінансової стійкості. При цьому фінансові активи перевищують позиковий капітал і не лише гарантують покриття зобов'язань, а й забезпечують можливість маневрування власними вільними фінансовими активами. Брак же власного капіталу порівняно з не фінансовими активами означає фінансову нестійкість, коли фінансові активи не забезпечують покриття зобов'язань підприємства.

Індикатор і шкала платоспроможності. Зони диференційованої шкали фінансової стійкості підприємства розрізняються за показниками платоспроможності, або допоміжними показниками фінансової стійкості.

У зоні абсолютної стійкості всі зобов'язання підприємства можуть бути покриті ліквідними активами, що свідчить про абсолютну платоспроможність чи ліквідність. У зоні достатньої стійкості всі зобов'язання підприємства покриваються фінансовими активами, що означає наявність гарантованої платоспроможності. У зоні напруженості в покритті зобов'язань беруть участь не лише фінансові, а й не фінансові (але ліквідні) активи, що означає наявність ліквідності чи потенційної платоспроможності. У зоні ризику в підприємства недостатня сума ліквідних активів, тобто воно є неплатоспроможним.

Тому можна виділити такі стани платоспроможності підприємства: абсолютна платоспроможність, коли всі зобов'язання можуть бути покриті мобільними активами підприємства; гарантована платоспроможність, якщо всі

зобов'язання покриваються фінансовими активами підприємства; потенційна платоспроможність – за умови, коли в покритті зобов'язань беруть участь не тільки фінансові, а й не фінансові (ліквідні) активи підприємства; неплатоспроможність, якщо підприємство має брак ліквідних коштів для покриття фінансових зобов'язань.

Основним показником, що характеризує рівень платоспроможності підприємства, є індикатор абсолютної платоспроможності (ІП), який указує на достатність, надлишок чи брак коштів порівняно з поточними зобов'язаннями підприємства. Його можна розрахувати з використанням двох рівнозначних формул:

$$I_{\text{П}} = M_{\text{ФА}} - \text{ПК} = \text{BK} - \text{НМ}_{\text{ФА}},$$

де $M_{\text{ФА}}$ – сума мобільних фінансових активів підприємства;

$\text{НМ}_{\text{ФА}}$ – сума немобільних фінансових активів підприємства.

Індикатор і шкала фінансового ризику. Шкала фінансового ризику будується на основі зіставлення власного капіталу підприємства з не фінансовими неліквідними активами ($\text{НЛ}_{\text{НФА}}$). Такий індикатор виявляє резерви власних обігових активів, які за наявності створюють фінансову безпеку підприємства. Його розрахунок проводиться за формулою:

$$I_{\text{Б}} = \text{BK} - \text{НЛ}_{\text{НФА}},$$

У загальному вигляді на основі моделі модифікованої фінансової звітності пропонується діагностувати фінансовий стан підприємства з використанням розглянутих трьох шкал і їх взаємозв'язку (таблиця 3).

На нашу думку, *перевагами* цієї моделі є таке:

- по-перше, вона дає змогу провести більш глибоку, всесторонню діагностику фінансового стану підприємства;

- по-друге, забезпечує не лише оцінювання однієї складової фінансового стану, а й надає можливість пов'язати кілька складових між собою – фінансову стійкість, платоспроможність і фінансовий ризик, завдяки чому з'являється можливість прогнозування фінансового стану;

- по-третє, не потребує встановлення певних нормативних обмежень для підприємств різних галузей економіки, спеціалізації, форм власності, організаційно-правових форм, обсягів діяльності.

А стосовно *недоліків* варто зазначити, що, оскільки модель базується на використанні фінансової звітності (незважаючи на її модифікацію), їй притаманні певною мірою ті самі недоліки, що й фінансовій звітності підприємства:

- діагностика має моментний характер і належить до минулого періоду;

- фінансова звітність, на основі якої оцінюється фінансовий стан підприємства, відображає лише ті події, що можуть бути представлені в грошовому вимірі і які вже сталися;

- при розрахунку більшості показників не враховуються певні потенційні зобов'язання,

Таблиця 3

**Матриця діагностики фінансового стану підприємства
на базі моделі модифікованої фінансової звітності**

Шкала фінансової стійкості		Шкала платоспроможності	Шкала фінансового ризику
Узагальнена	Диференційована		
Фінансова стійкість	<i>Ідеальна стійкість</i> $НМ_A < ВК < ЕА$ $НМ_{ФА} < I_{ФС} < ФА$	<i>Абсолютна платоспроможність</i> $0 < ПК < M_{ФА}$ $НМ_A < ВК < ЕА$ $0 < I_{П} < M_{ФА}$	<i>Максимальна безпека (незалежність)</i> $НМ_A < ВК < ЕА$ $НМ_{ФА} \cdot ЛН_{ФА} < I_B < Л_A$
	<i>Достатня стійкість</i> $0 < НФА < ВК < НМ_A$ $0 < I_{ФС} < НМ_{ФА}$	<i>Гарантована платоспроможність</i> $M_{ФА} < ПК < ФА$ $НФА < ВК < НМ_A$ $-НМ_A < I_{П} < 0$	<i>Оптимальна безпека (надійність)</i> $0 < НФА < ВК < НМ_A$ $ЛН_{ФА} < I_B < НМ_{ФА} \cdot ЛН_{ФА}$
Фінансова рівновага	$I_{ФС} = 0; I_{П} < 0; I_B > 0$		
Фінансова нестійкість	<i>Напруженість</i> $0 < НЛ_{НФА} < ВК < НФА$ $-ЛН_{ФА} < I_{ФС} < 0$	<i>Потенційна платоспроможність</i> $ФА < ПК < ЛА$ $НЛ_{НФА} < ВК < НФА$ $-НМ_{ФА} \cdot ЛН_{ФА} < I_{П} < -НМ_{ФА}$	<i>Відносна безпека</i> $НЛ_{НФА} < ВК < НФА$ $0 < I_B < ЛН_{ФА}$
	<i>Зона ризику</i> $0 < ВК < НЛ_{НФА}$ $-НФА < I_{ФС} < -ЛН_{ФА}$	<i>Неліквідність</i> $ЛА < ПК < ЕА$ $0 < ВК < НЛ_{НФА}$ $-НМ_A < I_{П} < -НМ_{ФА} \cdot ЛН_{ФА}$	<i>Ризик кризи</i> $0 < ВК < НЛ_{НФА}$ $-НЛ_{НФА} < I_B < 0$
Алгоритми розрахунку	$I_{ФС} = ВК - НФА$	$I_{П} = M_{ФА} - ПК$	$I_B = ВК - НЛ_{НФА}$

оскільки вони не відображаються в балансі, який є основним джерелом інформації для їх визначення;

– деяка обмеженість результатів діагностики фінансового стану, які можуть бути отримані за цією моделлю, що пов'язано з обмеженістю тієї інформації, яку несе фінансова звітність.

З іншого боку, не варто забувати і про головний критеріальний показник фінансового стану підприємства – фінансову рентабельність, який не ввійшов до запропонованої вище моделі, оскільки є динамічним, а не статичним.

Розглянемо механізм взаємозв'язку фінансової стійкості й фінансової рентабельності та їх вплив на фінансовий стан підприємства більш детально на основі застосування так званого мультиплікатора капіталу (МК), який характеризує здатність підприємства залучати позикові ресурси, не порушуючи при цьому бажаного рівня фінансової стійкості й фінансової рентабельності.

$$МК = \frac{A}{BK} \rightarrow \min,$$

де A – сума активів підприємства, BK – сума власного капіталу.

Відповідно, мультиплікативний ефект капіталу (M_E) підприємства полягатиме в залученні та ефективному використанні позикового капіталу:

$$M_E = (EP - CCB) \times МК,$$

де EP – економічна рентабельність підприємства, %; CCB – середня ставка відсотка за користування позиковим капіталом, %.

Мультиплікатор капіталу в цій моделі виконує роль регулятора між економічною віддачею власного капіталу й доданою вартістю. За своїм економічним змістом він може бути зарахований до категорії «фінансовий важіль», але

якщо фінансовий важіль являє собою індикатор оцінювання приросту фінансової рентабельності підприємства, то мультиплікатор капіталу – це важіль управління структурою і власного, і позикового капіталу. Іншими словами, це інструмент, який повинен забезпечувати підприємству вибір оптимальної структури капіталу.

Отже, регулюючи структуру капіталу, підприємство управляє, з одного боку, приростом власного капіталу, що у свою чергу забезпечує додаткові можливості щодо залучення позикового капіталу, а з іншого – своєю фінансовою стійкістю. Задля цього необхідно оцінити якість управління капіталом підприємства з позиції забезпечення максимізації його фінансової рентабельності:

$$\Phi P = \frac{ЧП}{BK} \times 100 \rightarrow \max,$$

де ΦP – фінансова рентабельність підприємства, %, $ЧП$ – сума чистого прибутку підприємства.

Для поглибленого аналізу фінансової рентабельності підприємства в процесі діагностики його фінансового стану пропонується використання таких моделей:

1. Моделі фінансової рентабельності ($\Phi P_{ЕФВ}$) на основі використання ефекту фінансового важеля:

$$\Phi P_{ЕФВ} = \frac{ЧП}{BK} = \left((1-n) \times EP + (1-n) \times (EP - CCB) \times \frac{ПК}{BK} \right) = ((1-n) \times EP + EFV),$$

де n – рівень оподаткування прибутку підприємства; EFV – ефект фінансового важеля; $ПК$ – сума позикового капіталу.

2. Моделі економічної віддачі власного капіталу ($\Phi P_{ЕВК}$):

$$\Phi P_{ЕВК} = \frac{ЧП}{BK} = \frac{ЧП}{\Phi P_{до}} \times \frac{\Phi P_{до}}{ЧДР} \times \frac{ЧДР}{A} \times \frac{A}{BK},$$

де $ЧДР$ – чистий дохід від реалізації продукції, $\Phi P_{до}$ – фінансовий результат до оподаткування.

Економічний зміст цієї моделі полягає в ефективному управлінні податковими платежами ($ЧП/\Phi P_{до}$); діяльністю на основі розрахунку показника рентабельності обігу ($\Phi P_{до}/ЧДР$); активами на основі визначення коефіцієнта обіговості активів підприємства ($ЧДР/A$); ресурсами на основі розрахунку мультиплікатора капіталу (A/BK).

3. Розрахунку норми прибутку на власний капітал ($\Phi P_{вп}$) або так званої трифакторної моделі Дюпона:

$$\Phi P_{вп} = \frac{ЧП}{BK} = \frac{A}{BK} \times \frac{ЧП}{ЧДР} \times \frac{ЧДР}{A}.$$

Щоб визначити можливості додаткового залучення позикового капіталу за нормального рівня фінансової стійкості й фінансової рентабельності підприємства, а також оцінити ефективність використання позикового капіталу з позиції нарощення власного капіталу (як засобу забезпечення фінансової стійкості), необхідно провести оцінювання доданої вартості, яку створює власний капітал підприємства в результаті використання його можливості щодо акумулювання додаткового позикового капіталу. Розрахунок доданої вартості ($ДВ$) буде таким:

$$ДВ = \left(\frac{ЧП}{BK} - \frac{\Phi B}{ПК} \right) \times BK,$$

де ΦB – сума фінансових витрат, пов'язаних із залученням позикового капіталу.

Економічний зміст доданої вартості в цьому випадку полягає в різниці між рівнем прибутку, який отримує підприємство на власний капітал, і рівнем доходів, що виплачуються як зобов'язання за позиковий капітал, який забезпечує компенсацію ризику вкладень для інвесторів. Безперечно, чим вищим буде позитивне значення доданої вартості, тим вищим буде й рівень фінансової стійкості підприємства (ΦC), а відповідно, і кращим фінансовий стан:

$[MK] \rightarrow \min \Rightarrow [M_E] \rightarrow \max \Rightarrow [\Phi P] \rightarrow \max \Rightarrow [ДВ] \rightarrow \max \Rightarrow [\Phi C] \rightarrow \max$
або в розгорнутому вигляді:

$$\min \Rightarrow \left[\left(\frac{\Phi P_{до} + \Phi B}{A} - \frac{\Phi B}{ПК} \right) \times \frac{A}{BK} \right] \rightarrow \max \Rightarrow \frac{ЧП}{BK} \rightarrow \max \Rightarrow$$

$$\left[\left(\frac{ЧП}{BK} - \frac{\Phi B}{ПК} \right) \times BK \right] \rightarrow \max \Rightarrow \Phi C \rightarrow \max.$$

Іншими словами, мінімізуючи залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, тобто зменшуючи його коефіцієнт фінансової залежності чи мультиплікатор капіталу (MK), підприємство максимізує так розмір свого мультиплікативного ефекту (M_E), що забезпечує йому максимальне значення фінансової рентабельності (ΦP), що у свою чергу дає

зможу збільшити розмір доданої вартості ($ДВ$), і, як результат, підприємство максимізує свою фінансову стійкість (ΦC) і покращує свій фінансовий стан.

Висновки. У статті запропоновано сучасний підхід до вдосконалення методичного інструментарію діагностики фінансового стану підприємства на базі модифікації фінансової звітності та її комплексного застосування для оцінювання позиції підприємства на шкалі «фінансова стійкість – платоспроможність – фінансовий ризик». Також акцентовано увагу на необхідності комплексного управління двома ключовими показниками фінансового стану підприємства: фінансовою стійкістю й фінансовою рентабельністю, запропоновано мультиплікативну модель управління ними.

Загалом комплексне використання запропонованого методичного інструментарію діагностики фінансового стану підприємства дасть змогу суттєво підвищити ступінь інформативності та достовірності отриманих результатів, забезпечити ефективність процесу управління фінансовим станом як у поточному, так і в перспективному періодах і слугуватиме основою для подальших досліджень і розробок у цьому напрямі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безбородова Т.В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану / Т.В. Безбородова // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – Вип. № 1 (11).
2. Захарова Н.Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства / Н.Ю. Захарова // Таврійський державний агротехнічний університет. – 2013. – № 2(3).
3. Крючко Л.С. Оцінка фінансового стану – сутність та необхідність / Л.С. Крючко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1613>.
4. Ковалевська А.В. Критичний аналіз методів оцінки фінансового стану підприємства / А.В. Ковалевська, С.І. Асєєв // Бізнес Інформ. – 2012. – № 3 – С. 163–169.
5. Новоселецький О.М. Еволюція підходів щодо оцінювання фінансового стану підприємства / О.М. Новоселецький, Т.Л. Кмитюк // Наукові записки. Серія «Економіка». – Вип. 16. – С. 600–607.
6. Остапюк Н.А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції / Н.А. Остапюк // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1 (55). – С. 127–129.
7. Полозова В.М. Сучасні підходи до оцінки фінансового стану підприємства / В.М. Полозова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2010_5_2/078-083.pdf.
8. Сиротяк Р.М. Методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства / Р.М. Сиротяк, Р.І. Сопільник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10001/1/15.pdf>.